Opłata pocztowa opłacona ryczałtem

Цана асобнага нумару 10 гр.

РОДНЫ КРАЙ

Орган Т-ва Беларускае Асьветы— выходзіць 4 разы ў месяц.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Езуіцкая вул. 6, кв. 4.

Прыймо інтэрэсантаў: у Сэкрэтар'яце ТБА—у будні ад 9—12 г. у Рэдакцыі „ ад 12—14 г.

Цана падпіскі з дастаўкай поштай: За год 2 зл. 50 гр.; за паўгоду—1 зл. 35 гр. за 3 месяцы — 75 грош.; за 1 месяц — 30 грош.

№ 28 (80) | Вільня, 29-га кастрычніка 1935 г. | Год 3-ці.

Лепей позна, чым ніколі.

Шмат пісалася і пішацца ў беларускай прэсе аб патрэбе навучаньня беларускіх дзетак Закону Божаму ў зразумелай для іх, роднай, беларускай мове, а разам з гэтым разглядалася і другая справа, ня менш важная для беларускага народу,—справа беларусізацыі царквы на нашых беларускіх землях. Доўга прышлося пераконваць тых, ад каго залежыла позытыўнае вырашэньне гэных справаў, ажно ўрэшце як адна, так і другая крануліся з месца.

7-га кастрычніка гэтага году віленскі архіепіскап Феодосі выдаў загад, аб навучаньні Закону Божаму беларускіх дзяцей у іх роднай, беларускай мове. Загад гэны ніжэй цалком зьмяшчаем:

„Віленскай духоўнай кансісторыі. З перапіскі па законавучыцельскім справам я бачу, што некаторыя а.а. законавучыцелі ў прыходах з беларускім насяленьнем не выкладаюць у школах Закон Божы на мясцовай матчынай мове, гэта значыць беларускай, з якой прычыны паўстае незадаваленьне з боку адміністрацыі школ і часткі насяленьня і паўстае перапіска шкодная для справы і для самых законавучыцялёў.

Прадпісваю духавенству дакладна выпаўняць загад аб выкладаньні Закону Божага ў школах на матчынай мове, а дзеля таго ў прыходах з беларускім насяленьнем — выкладаць Закон Божы на мове беларускай. (—) Архіепіскап Феодосі".

Вітаючы гэты загад архіепіскапа Феодосія, мусім сьцьвердзіць, што сярод нашых духоўных уладаў знайшліся людзі, якія зразумелі бясспорную „ісьціну", што **аснаўным правілам пры навучаньні дзяцей зьяўляецца неабходнасьць пачынаць ад вядомых ім рэчаў,** а перш за ўсё прамаўляць да іх у зразумелай, роднай для іх, мове. Можа гэты добры пачатак зьявіцца прыкладам да насьледаваньня і выкліча ў іншых нашых вышэйшых духоўных уладаў зразуменьне неабходнасьці выданьня такіх загадаў у іншых беларускіх епархіях, як у городзенскай ды пінскай. І калі такога зразуменьня ў іх няма яшчэ сягоньня, то бязумоўна, яно зьявіцца праз нейкі час і там, бо да яго прывядзе само жыцьцё. І чым хутчэй гэта стане, тым будзе карысьней для Царквы і для нашага народу.

Бяссумліўна загад віленскага архіепіскапа дасьць магчымасьць праўдзівым і шчырым законавучыцялём блізка падыйсьці да беларускіх дзетак і сапраўды пазнаёміць іх з аснаўнымі паняцьцямі хрысьціянства, але з другога боку, магчыма, знойдуцца і іншыя „законавучыцялі", якія не захочуць споўніць гэнага загаду, паклікаючыся на, быццам, нежаданьне бацькоў (тых-жа самых беларускіх дзетак) вучыць сваіх дзяцей Закону Божаму ў роднай мове, даказваючы гэтае нежаданьне сабранымі подпісамі бацькоў і т. п. Восьжа сьмела можна сказаць наперад, што ў гэткіх прыпадках выявіцца толькі злая воля законавучыцялёў, бо-ж як зьбіраюцца ў нашыя часы подпісы на розныя сумлёўныя рэчы, над гэтым хіба ня трэба доўга затрымоўвацца.

Ізноў-жа магчыма, што пэўная частка законавучыцялёў неахвотна будзе пераходзіць пры навучаньні на беларускую мову, якой добра ня ведае, асабліва-ж мовы беларускай літэратурнай. Добра сталася, што зараз-жа пасьля загаду віленскага архіепіскапа, віленская кансісторыя на прапазыку законавучыцеля віленскае беларускае гімназіі а. пратаіерэя Кульчыцкага, прыняла пастанову аб неабходнасьці як найхутчэйшага зарганізаваньня курсаў беларусазнаўства для тых законавучыцялёў, якія будуць вучыць пабеларуску. Можна быць пэўнымі, што архіепіскап Феодосі гэну пастанову Кансісторыі зацьвердзіць і такім чынам усе вучыцялі будуць мець магчымасьць пазнаёміцца з беларускім правапісам, беларускай граматыкай, беларусазнаўствам наагул. Мы пераананы, што праслухаўшы такія курсы, шмат хто з праваслаўных сьвяшчэньнікаў інакш будзе глядзець на беларускую мову, якая дагэтуль была для іх мала ведамай, скуль і зьяўляліся розныя засьцярогі да яе. У жыцьці вельмі часта здараецца, што мы шмат якія рэчы недацэньваем выключна з прычыны малога з імі знаёмства.

Мы перакананы, што пры большым знаёмстве з беларускай мовай толькі закаранелыя русафілы будуць і надалей уважаць яе за неадпаведную дзеля навучаньня Закону Божаму.

Аднача сна са справаю навучаньня Закону Божаму кранулася з месца і другая справа, — справа беларусізацыі царквы.

Віленская кансісторыя прыняла пастанову, каб пропаведзі ў царквах віленскае епархіі гаварыліся на беларускай мове. Гэта ўжо даўно было патрэбна, бо той, хто хоць трохі цікавіўся гэтым, добра ведае, як разумелі і разумеюць нашыя сяляне розныя „гаварэньні" у мала зразумелай для іх расейскай мове. Варта тут успомніць хоць-бы адзін з анэкдотаў, у якім апавядаецца аб хворым селяніну, каторы атрымаў разам з лякарствам рэцэпт, дзе было напісана: „принимать по 1 столовой ложке после пищи". Селянін згодна з рэцэптам прынімаў лякарства і зараз-жа пачынаў пішчэць, бо так зразумеў слова „пищи"! Калі такое, здавалася-б простае слова, але чужое, зьяўляецца незразумелым нашым сялянам, што-ж тады казаць пра іншыя „мудреные словы", якімі звычайна нашыя духоўнікі дагэтуль перасыпалі свае пропаведзі, мусіць, трымаючыся ўстарэлага правіла, што чым менш зразуменьня з боку слухачоў, тым больш павагі да гаворачага. У сапраўднасьці-ж гэнае гаварэньне так прыставала да слухачоў, як гарох да сьцяны, і нічога дзіўнага, калі ў рэзультаце ўплывы нашых духоўных прапаведнікаў раўняліся налю. Вось чаму нашыя сяляне мелі ды і цяпер маюць вельмі малое паняцьце аб сапраўдных ісьцінах хрысьціянства, моцна трымаючыся, хоць устарэлых, але як-жа зразумелых для іх розных забабонаў; бо слухаючы—ня чулі, як гэта кажацца ў Евангельлі. Каб палепшыць існуючае палажэньне, неабходна да народу зварочвацца ў зразумелай, роднай яму мове, г. зн. у мове беларускай.

Аднак разам з пропаведзямі ў Царкве мусіць чытацца Евангельле і Апостал таксама ў беларускай мове, што трэба пачаць безадкладна. Як ведама, у некаторых прыходах Апостал чытаецца замест паславянску — парасейску (у прыходзе, дзе сьвяшч. Валынцэвіч).

Калі ўжо ўведзена чытаньне Апосталу парасейску,то чаму-ж ня можна яго чытаць пабеларуску. Цьверджаньне некаторых духоўнікаў, што дасюль яшчэ няма зацьверджанага духоўнай уладай беларускага перакладу Евангельля і Апосталу, ня вытрымоўвае крытыкі. Царкоўная ўлада мусіла даўно паруліцца аб гэтакім перакладзе тым больш, што ў віленскай епархіі існуе нават адумысная **камісія дзеля беларускіх перакладаў.** І калі гэтага перекладу дасюль ня зроблена, то яго можна зрабіць у вельмі хуткім часе, перакладаючы ў першую чаргу на беларускую мову тыя месцы як з Евангельля, так і з Апосталу, якія чытаюцца ў нядзелі ды сьвяты. Усё гэта вельмі лёгка зрабіць, патрэбна толькі добрая воля.

Спадзяемся, што нашыя духоўныя ўлады не затрымаюцца на паўдарозе і лёгічна пойдуць далей у залагоджваньні так важных справаў, што толькі ўзмоцніць праваслаўную Царкву на нашых землях. Тыя, якія пайшлі ці думаюць пайсьці іншым шляхам, хутка пераканаюцца ў тым, якую вялікую шкоду гэтым робяць праваслаўнай Царкве

Ня можа быць ніякага сумліву, што тая прорва, якая існуе між нашым народам і кіраўнікамі епархіі на нашых землях, можа быць засыпана толькі тады, калі нашыя слушныя дамаганьні будуць выконвацца ня толькі на паперы, але і чэсна праводзіцца ў жыцьцё. Компрамісаў тут ніякіх быць ня можа.

С—ы.

Занядбаная справа.

(*Увагі аб беларускім спорце*).

У цяперашнія часы ня трэба даказываць, якое значэньне мае спорт. Кожны аб гэтым добра ведае, бо спорт у сяньняшнія часы шырокай хваляй абхапіў усе слаі грамадзянства. Добра зразумелі гэта і працоўныя масы, творачы спартовыя клюбы, таварыствы і т. д. Рабочы, пасьля даўгое аднастайнае працы, часта ў неадпаведных гігіенічных варунках, з прыемнасьцю асьвяжае сваё цела спортам. Нятолькі фізычнае здароў'е дае нам спорт, але і духовую моц. Моцны характар, сіла волі, вытрымаласьць, дакладнасьць, радасьць жыцьця і т. д. — усе гэтыя духовыя якасьці залежаць у першую чаргу ад здароў'я нашага цела.

Зразумелі ўжо гэта належным чынам старадаўныя грэкі, якіх фізычная культура і да сягоньня зьяўляецца прыкладам для ўсіх. З старадаўнасьці і існуе выражэньне: „Mens sana in corpore sano“ (у здаровым целе—здаровы дух). Але нятолькі для паасобнага чалавека спорт мае вялікае значэньне, ён знаходзіцца на ўслугах і грамадзянства. Здаровыя духова і фізычна людзі — тварцы жыцьця, вытрывалыя змагары, творчыя працаўнікі. Вось чаму кожная дзяржава, кожны народ пашырае і развівае спорт, бо ён — падстава іх магутнасьці і жыцьцёвае сілы.

У Беларусаў спорт да апошніх часоў быў зусім занядбаны. Спорт, як такі, як дзейнік здароў'я, сілы і спаборніцтва. На пальцах можна пералічыць усе спартовыя спробы і здабычы беларусаў (Мы тут не бярэм пад увагу ўсходняй Беларусі). У Празе пэўны час існаваў „Беларускі Сакол“ (у 1923—4 г.), які, аднак, хутка замёр; у Вільні існавала пры Беларускім Студэнскім Саюзе Спартовая Сэкцыя, якая, аднак, амаль ніякае працы не вяла; з Латвіі і Вільні, Літвы мы-б маглі таксама сабраць жменьку дробных фактаў. Вось і ўсё.

Якія былі прычыны гэтага? Прычыны былі розныя. Дрэннае эканамічнае палажэньне нашага народу, недахоп беларускіх школаў, недацэніваньне нашай інтэлігенцыяй значэньня спорту, адасобленасьць наагул беларусаў у міжнацыянальных адносінах і т. п. — усё гэта прычыны, што беларускі спорт ня мог паўстаць і знайсьці моцнага грунту. Але паволі сытуацыя зьмяняецца. Прыклад далі паасобныя адзінкі і пацягнулі за сабой іншых. Няшмат, але стала, прыбывае беларускіх студэнтаў. Адзіная, праўда, у Зах. Беларусі Беларуская Гімназія ў Вільні выпушчае штогод жменьку беларускае сьвядомае інтэлігенцыі, якая ідзе ў польскія ўнівэрсытэты (праўда, ня ўсе). Але тыя, хто трапляе ў вышэйшую школу, працуюць надалей для беларускага народу, маючы ўжо шырэйшыя падставы і магчымасьці. Вось тут і родзіцца беларускі спорт. Студэнты — беларусы, ўступаючы ў Студэнскія Спартовыя Саюзы, атрымліваюць ўсе магчымасьці для спартовага ўзгадаваньня, яны пачынаюць выступаць (ясна ад Саюзаў) на шырэйшай арэне. І вось цяпер мы маем ужо значныя асягненьні як колькасныя, так і якасныя. Лік спортсмэнаў—беларусаў ужо значны і ўсьцяж павялічваецца, а сярод іх маем людзей, здабыўшых ужо славу ня толькі ў Польшчы, але і заграніцай (напрыклад, гр. Юры Кепэль, абітур'ент Беларускае Гімназіі), які будзе выступаць на Алімпіядзе ў Бэрліне ў 1936 г.). Перашкода зломана. Тыя, хто раней з іроніяй або ўсьмешкай адносіліся да спартовых пачынаньняў, заціраюць цяпер рукі ад радасьці, бо спорт для беларусаў мае і вялікае прапагандна-нацыянальнае значэньне, аб чым мы скажам у канцы.

Цяпер-жа адзначым, што спорт абхапляе шырокія кругі і сярод беларускай вучнёўскай моладзі. Моладзь бярэ прыклад з старэйшых калегаў-студэнтаў (а прыклад гр. Ю. Кепэля таксама нямала тут зрабіў) і пачынае ўсё больш і больш захапляцца спортам.

На Вільлі пачуем і беларускую мову. Гэта — нашыя вучні трэнуюцца і энэргічна каякуюць.

У Беларускай Гімназіі паўстаў у гэтым годзе Спартовы Гурток, які ўжо вельмі паказна зазначыў сваю дзейнасьць. На сёлетніх міжшкольных змаганьнях Беларускія школяры занялі адно з першых месцаў. Асабліва-ж адзначыліся яны ў каяковых выперадках, здабываючы другое месца. З шасьці каякоў старэйшых вучняў першыя прыплылі беларускія вучні (С. Чыльвевчі і М. Кавэліч). З дзяўчат першыя прыплылі Друцьчанка і В. Дучанка. Малодшыя вучні таксама горнуцца да спорту і на змаганьнях занялі чацьвертае месца. Сярод вучняў, апрача ўспомненых вышэй, падаюць вялікія надзеі В. Мінэрвін (вядомы сятковец у Вільні і ў Польшчы), Л. Пауль, В. Стома, Лакуцяеўскі і іншыя. Сілы растуць і прыбываюць. Вынікі будуць усьцяж паляпшацца, бо моладзь наша вытрывалая і моцная.

Апрача таго, толькі нядаўна, беларускія вучні зблізіліся з моладзьдзю іншых нацыянальнасьцяў. І якраз на грунце спорту. Бо спорт найлепшая падстава зблізкіньня розных па нацыянальнасьці людзей. І беларусы, і палякі, і літвіны, і жыды—усе на спартовым пляцы роўныя і той выбіваецца, хто выкажа спрыт, сілу і энэргію, хуткую орыентацыю і т. д.

А для нас, беларусаў, спорт мае яшчэ і вялікае нацыянальнае значэньне. Ня толькі тое, што мы становімся моцным народам, але і шырокае прапагандное значэньне. Здабыўшы першае месца на якіх-небудзь спартовых змаганьнях зварочвае на сябе агульную ўвагу, аб ім пішацца ў прэсе, яго распытываюць розныя корэспондэнты, ён можа гаварыць праз радыё і т. д. Калі перамогшай акажацца сьвядомы беларус, то лёгка сабе прадставіць, што ён можа зрабіць, інфармуючы сьвет аб Беларусі, беларускім народзе і т. д. Спорт у гэтым сэнсе выперадзіць нашу літэратуру, бо дагэтуль мы ня маем яшчэ твору, які-б быў пераложаны на Эўрапэйскія мовы.

Спорт зьвязаны і з турыстыкай — перад кожным спортсмэнам, асабліва, належачым да нейкага Спартовага Клюбу, Саюзу ці Таварыства, адчыняюцца вялікія магчымасьці пазнаньня краю і сьвету.

Гэтае значэньне спорту ўжо, здаецца належна зразумелі беларусы. Праўда, далёка нам яшчэ да буйнага расьцвету спорту, няма ў нас яшчэ нават спартовае часопісі, няма тымчасам самастойнага спартовага саюзу. Але факт, што ў галіне спорту шмат робіцца і ўжо зроблена, сьведчыць, што спорт беларускі нарадзіўся і будзе разьвівацца. *Спортсмэн.*

Аб нацыянальных меншасьцях у Нямеччыне.

Бэрлінскі корэспондэнт „Gazety Polskiej“ Казімір Смогоржэўскі падаў цікавыя мамэнты з палажэньня польскае нацыянальнае меншасьці ў Нямеччыне. Характарна тое, што ў палажэньні палякоў у Нямеччыне дзе-ня-дзе ёсьць некаторая аналёгія з нашым палажэньнем у Польшчы.

К. Смогоржэўскі пытаньне аб польскай меншасьці ў Нямеччыне асьвятляе ўсебакова, наколькі пазваляе гэта газэтны артыкул. Нам хочацца пазнаёміць сваіх чытачоў з паглядам корэспондэнта на праблему нацыянальных меншасьцяў у Нямеччыне наагул і спыніцца на некаторых мамэнтах палажэньня польскае нацыянальнае меншасьці, тым, мамэнтах аналёгічных нашаму палажэньню ў Польшчы.

— У межах Нямецкае Рэспублікі, — піша п. К. Смогоржэўскі, жыве, — апрача жыдоў, — шэсьць нацыянальных групаў, а іменна: 15.000 датчан, 20.000 фрызаў, 30.000 ліцьвіноў, 46.000 чэхаў, 160.000 лужычан і 1.470.000 палякоў. Праўда, цыфры гэтыя не зьяўляюцца зачэрпнутымі з урадовае статыстыкі—яны зьяўляюцца рэзультатам бліжэйшае да праўды ацэнкі. Калі ідзе аб палякоў, дык яны дзеляцца на гэткія скупішчы: 800.000 на опольскім Сьлёнску, 400.000 на Мазурох і Павісьлі, 20.000 на прускіх Кашубах і на Паграніччы, 100.000 у цэнтральным Нямеччыне, а таксама 150.000 у Вэстфаліі і над Рэйнам. Натуральна, як улады, так і нямецкія пісьменьнікі заўсёды нэгавалі вышэйпаданыя цыфры. Так было ў Ваймарскай Рэспубліцы — так ёсьць і ў Трэцім Рэйху. Д-р Гэльмут Ніколяі, — які цяпер у нялясцы, але да нядаўнага часу выдатны сябра нацыянал-соцыялістычнае партыі,—ацэньвае колькасьць палякоў у Рэйху на „250.000 галоваў“. Ацэнка гэтая тым камічнейшая, што нават, паводле сьпісу жыхароў за 1925 год, у Рэйху жыве 803,405 палякоў. (Тут гаворыцца толькі пра палякоў—нямецкіх грамадзян. Грамадзян Польскае Рэспублікі жыве ў Нямеччыне 179.000, з чаго 115.000 жыдоў). Падобна, як Ваймарская Рэспубліка, так сама і Трэці Рэйх толькі датчан і палякоў трактуе, як нацыянальныя меншасьці... Калі скліканы ў Нюрэнбэргу Рэйхстаг 15-га верасьня сёлетняга году прыняў важны закон, які дзеліць жыхароў Рэйху на „прыналежных да дзяржавы“ і на „грамадзян“, дык і польскім і дацкім журналістым заяўлена было з компэтэнтных кругоў, што толькі жыды аканчальна ўтрацілі грамадзянства ў Трэцім Рэйху, а так, дык закон ня робіць ніякай розьніцы паміж членамі нямецкага народу і членамі нацыянальных меншасьцяў з „крывёю гатунокова сваяцкаю“...

Далей п. К. С. апісвае сваю гутарку з выдатным нацыянал-соцыялістым, які папрасіў яго назваць які-небудзь факты, з каторых відаць было-б, што паміж словамі і паступкамі нацыянал-соцыялістых у пытаньні аб нацыянальных меншасьцях выходзіць супярэчнасьць.

Дзеля таго, што ў сваіх прамовах, сказаных у Рэйхстагу 17 траўня 1933 году і 21 траўня 1935 году канцлер Гітлер, паміж іншым, выразна зазначыў, што „нацыянал - соцыялістычны сьветагляд догматычна выключае ўсякую асыміляцыю іншых народаў, зьбіваючы тым самым мяшчанскую веру ў магчымасьць германізацыі“, польскі корэспондэнт паклікаўся, паміж іншымі таксама фактамі, і на тое, што „прыход да ўлады нацыянал-соцыялізму ані не палажыў канца зьнямечваньню назоваў мясцовасьцяў, якія знаходзяцца на абшары Рэйху: напр. на опольскім Сьлёнску Szczedrzyk на Hitlersee, Kędzierzyn на Heydebreck, а ўва ўсходняй Прусіі — Lipinsken на Seerbrücken“...

Вось тут і ёсьць поўная аналёгія з нашымі беларускімі назовамі мясцовасьцяў у Польшчы, зьмянянымі невядома нашто з беларускіх на польскія. *Турэц* у нас афіцыяльна—Turzec, *Куранец*—Kurzeniec, *Глыбокае*—Głębokie, Дзятлава—Zdzięcioł і інш.

Нават на Валыні заўважыцца можна адсутнасьць гэткай сільнай тэндэнцыі полыначаньня украінскіх назоваў, прынамсі ў некаторых вёсках: сяло *Дубова* і польску пішацца там Dubowa, а ня Dębowa ці Dębowo. Хоць і там украінскі назоў места *Крэмянец* папольску пішацца Krzemieniec, а воласьць Нэсухоіжэ пішацца Nie-

З выдавецкае нівы.

Міхась Машара. На прадвесьні. Зборнік вершаў. Вільня 1935 г. Выд. Ст. Глякоўскага і Яз. Найдзюка.

Ня часта цяпер у нас выходзіць у сьвет новая кніжка. А калі што і выходзіць, дык не заўсёды мае вялікую вартасьць.

Новавыпушчаны зборнік поэта Машары агулам слабаваты: большасьць дробных вершыкаў — плод недаваранага надыхненьня. Нявытрыманасьць у рытміцы, няскладнасьць некаторых вершаў выкліча бязумоўны нясмак у чытача.

Бо якое-ж эстэтычнае задаволеньне можа выклікаць напр. гэткая будова верша:

> У хатах вокны сьвецяць цёмным
> І вабяць так—ня адніміш воч.
> У вушах вязьне гул таёмны,
> Варожыць ноч.

Або ізноў гэткі верш:

> А дні ідуць... і дні якія?
> Юнацкім ўздымам сьняцца сны.
> Расьце уздым і сілы маладыя,
> Ды *расьцьвіцець* (?) няма вясны.

Хай найлепшы мастак-музыка спрабуе палажыць падобныя вершы на ноты! Ці выйдзе што?

Часам чуецца выразная вымучанасьць твору. Поэт як быццам падзіцячаму забаўляецца з музаю:

> Сонцу ў вочы глянуць-бы,
> Мо' й згарэ'-бы я,
> Але, сьвет убачыўшы,
> Не шкада жыцьця.

Шэсьць разьдзелаў у зборніку і аж 72 вершы, рэдка парасіданыя на 92-х бачынках кніжкі.

Побач з нядалымі ёсьць і бунтарна-надыхнёныя, оптымістычныя песьні. У пачатку зборніка чытаем запраўды памастацку сказаныя і думкі і словы:

> Няхай мы сяньня сонна блудзім,
> Няхай трывогай сэрца б'е,
> А ўсё-ж да новых дзён падходзім
> І хутка днець ужо пачне.
> І рэньню зорнаму прыветам
> Мы песьню новую складзём,
> І ад плянэты да плянэты,
> У даль бязьмежную сусьвету
> Сыгналам мы яе пашлём...
> (верш „На прадвесьні“).

Шчырае надыхненьне б'е з верша „25 сакавіка“,—дзе поэт пяе пра сваю краіну і пра свой народ:

> З няволі цяжкай і адвечнай
> І Ён—адроджаны—паўстаў,
> І звон—магутны звон на веча
> Ізноў званіў,—
> Ізноў склікаў...
>
> І хоць ізноў Табе, Краіна,
> У твар плюе нат родны сын,
> А ўсё-ж—ў той дзень Ты ўскрасіла
> Свой дух!
> І нарадзіла
> Уласнай волі чын!

Машара — поэт моладзі. Яго поклічы кіруюцца да яе з вераю ў новае, лепшае жыцьцё:

> Ня страшны нам віхор шалёны,
> Мы з ім—свае, душой радня.
> Дарогу! — хто жыцьцём стамлёны,
> Хто малады—у вір жыцьця!

Або ў іншым вершы:

> Браты, браты краіны сіняй,
> У нашых песьнях многа сьлёз!
> Давайце сум-тугу раскінем
> І створым новы, лепшы лёс.
> Мы маладняк вясёла-шумны
> Краіны стоптанай, ціхой,
> Сягоньня новым звоняць струны, —
>
> Жыцьцё нас кліча за сабой.
> Сама пазвала нас зямліца
> Народу страціўшага лёс,
> Наш сьвет ня ёсьць ужо вязьніца,
>
> Шукайма шчасьця — недзе ёсьць.

Тут муза налятае бурай на душу поэта і змушае яго *запраўды пяяць*.

А замест слова „вязьніца“ можа лепш падыйшло-б „цямніца“, як блізкі разуменьню беларускага чытача царкоўна - славянізм, бо „вязьніца“ вельмі ўжо аддае *вензенем*, хоць панашаму і тое і гэта — вастрог.

Сільныя вершы „Кідаюць ча-

suchojeże...

Зусім разумеем няпрыемнасьць, якую робіць палякам перайначваньне іхных назоваў на нямецкі лад.

Аднак-жа хочам, каб польскія компэтэнтныя дзейнікі зразумелі і тую няпрыемнасьць, якая робіцца нам, беларусам, перайначваньнем беларускіх назоваў тых ці іншых заселеных пунктаў на беларускіх землях.

Калі асыміляцыя народаў у век нацыянальнага самаазначэньня іх немагчыма, дык і зьмена нацыянальных назоваў заселеных недзяржаўнымі народнасьцямі куткоў не павінна была-б мець месца, як у Нямеччыне, так і ў Польшчы дый усюды, дзе ёсьць нацыянальныя меншасьці ў сучасных дзяржавах.

Праўны куток.

Франуку М., Вялейшчына.

Пытаньне. Жыву з братам у аднэй хаце, аднак гаспадарку вядзём асобна і асобна кожны з нас за сваю палову плаціць падаткі. Нейкі тыдзень таму назад сэквэстратар за неаплачаныя падаткі брата апісаў маю шафу і машыну да шыцьця. Шта зрабіць, каб яе ня зьліцытавалі?

Адказ. Трэба злажыць позыў (скаргу) проці дзяржаўнага скарбу і вашага брата і прасіць Суд, каб ён зьняў апісаныя рэчы з пад сэквэстру і прызнаў Вам да іх права ўласнасьці. Калі ня маеце ніякіх дакумэнтаў, сьцьвярджаючых, што апісаныя сэквэстратарам рэчы зьяўляюцца Вашай уласнасьцяй, дык можаце паклікацца на сьведкаў. Позыў трэба злажыць у Суд, пры якім знаходзіцца аддзел генэральнай Пракуратурыі, у дадзеным выпадку ў Віленскі Суд. (арт. 30 к. П. Ц.)

Ігнату К. Дзісьненшчына

Пытаньне. На мяне падаў у Суд сусед за зямлю. Суд быў вызначаны на 21.X. г. г. Дзеля таго, што я быў хворы, дык на Суд ня мог паехаць. Аб сваёй хваробе не паведаміў і не прасіў адсрочыць справы. Як перадаў мне знаёмы — справа ў Судзе адбылася і Суд засудзіў на карысьць суседа ўсё, чаго ён прасіў. Што рабіць цяпер, бо памойму засуджана няслушна.

Адказ. Дзеля таго, што Вы у Суд не зьявіліся, не прасілі разгледзіць справы ў Вашай няпрысутнасьці, а таксама не прасілі не адсрочыць — Суд, відаць, выдаў завочны прыгавор. Калі так, то атрымаеце копію прыгавору з матывамі і ад дня атрыманьня—калі чуецеся пакрыўджаным прысудам, —ў працягу 2-х тыдняў маеце права злажыць у Суд спраціў (sprzeciw), у якім Вы павінны падаць закіды супроць прыгавору і позву (скаргі), падаючы новыя факты і доказы.

Гаспадарчы аддзел.

Новы плуг.

Араць плугам даволі цяжка. Часам і двух добрых коняў не хапае, каб араць на поўную глыбіню аднальямешным плугам. Бяз глыбокай-жа воркі ў добрай гаспадарцы нельга абыйсьціся. Глыбока трэба зямлю араць на зіму, якая ў нас завецца яшчэ і воркай „на зяб". Асабліва глыбока трэба араць позьняй восеньню пад асыпныя расьліны (буракі, бульбу, моркву і інш.). З гэтага відаць, што ў добрай гаспадарцы не павінна не хапаць рабочае сілы. Тымчасам коні, якіх у нас толькі ўжываюць да працы, нічога больш гаспадару не даюць, апрача свае рабочае сілы ды гною. Калі-ж прыняць пад увагу ўтрыманьне коняў, то яно найдаражэй каштуе ў параўнаньні з іншай гаспадарчай жывёлай. З гэтай прычыны дробныя гаспадары ў Заходняй Эўропе цалком адмовіліся ад карыстаньня конскай сілаю, а перайшлі да ўжываньня для земляробскіх працаў кароў. Такім чынам каровы эўрапэйскаму дробнаму хлебаробу даюць падвойную карысьць: працуюць і даюць малако.

Зразумела, што ўсе вышэйпрыведзеныя дадзеныя заахвочвалі і заахвочваюць вучоных канструктараў і звычайных практыкаў да працаў пад будовай плугу, якім можна было-б араць пры меншай затраце сілы. Гэтыя шуканьні, бязумоўна, не прайшлі дарма. Плугі навейшай канструкцыі значна лягчэйшыя ад сваіх папярэднікаў. Трэба спадзявацца, што палепшаньне плуга будзе ісьці далей.

Апошнімі часамі польскаму земляробу Эдварду Фольтыну з Кубаліна каля Пазнаня ўдалося сканструаваць асобы плуг, які пры глыбокай ворцы заашчаджвае шмат рабочае сілы. Спробы, зробленыя ў маёнтку Пазнанскага Унівэрсытэту пад кіраўніцтвам праф. З. Петрушчыньскага, паказалі, што плуг сыстэмы Фольтына пры плыткай ворцы ашчаджае вельмі мала рабочай сілы, затое пры ворках глыбокіх гэтыя ашчаднасьці досыць значныя. Пры ворцы глыбінёй 11 цаляў (26 цэнтымэтраў) заашчаджвалася каля палавіны конскае сілы (у плуг запрэжаны быў 3 добрыя коні), а пры ворцы глыбінёй 12 цаляў (29 цэнт.) заашчаджвалася ўжо каля 2/3 конскае сілы.

Плуг сыстэмы Фольтына нічога асаблівага сабою не прадстаўляе. Гэта звычайны плуг, у якім у ніжняй частцы паліцы з правага боку зроблены глыбокі і шырокі выраз. Такім чынам у плузе Фольтына толькі левы бок паліцы, і то даволі вузкай часткай, знаходзіцца ў беспасярэднім стыку з лемяшом, правы-ж бок, дзякуючы выразу ў ніжняй частцы, зусім ня стыкаецца з лемяшом і ў гэтым месцы паміж лемяшом і паліцай знаходзіцца глыбокая і шырокая дзіра. Дзякуючы такой канструкцыі, плуг гэты пры ворцы перавёртвае толькі верхні пласт глебы, глыбейшыя-ж пласты, якія адразае лямеш, ня выходзяць на верх зусім, а праз выраз у паліцы кладуцца ізноў на дно баразны. Як бачым, гэты плуг арэ так, як-бы спачатку аралася зусім плытка, звычайным плугам, а за ім зараз-жа ў барэзне ішоў паглыбяч. Плуг такое канструкцыі ў нашых умовах можа вельмі прыдацца. На эканоміі рабочае сілы нашым сялянам вельмі залежыць, бо ў нашых вёсках аруць звычайна адным канём і то слабым, а гэта знача, што ў такіх умовах аб глыбокай ворцы і гутаркі быць ня можа. Далей, рэдка дзе ў нас можна адразу без паглыбяча араць на поўную глыбіню, бо нашая глеба мала выгнаена, а ворны пласт (арніца) занадта тонкі.

Апрача таго плуг Фольтына выгадны яшчэ і тым, што гэтым плугам можна пры глыбокай ворцы на зіму заворваць гной, а гэта вельмі важна. У нас часта здараецца, што селянін не мае магчымасьці загадзя вывязьці на поле гной і яго плытка прыараць; часае пераважна да позьняе восені і тады астаецца дзьве магчымасьці: або зусім адмовіцца ад васеньняга гнаеньня, або заараць яго пры ворцы „на зяб". Пры ворцы-ж „на зяб" заворваць гной вельмі нявыгадна, бо ворка тэтая мусіць быць як найглыбей выканана, а гной трэба прыараць як можна найплытчэй. Тымчасам плуг сыстэмы Фольтына цалкам задавальняе абодва гэтыя вымаганьні.

Гнаеньне саду.

Дзеля таго, каб сад добра радзіў, трэба яго належным спосабам дагледзець і гнаіць. Аднак нашыя гаспадары рэдка калі гнояць сад, а калі і робяць гэта, дык не заўсёды так, як належала-б. Асабліва вялікія памылкі робяцца пры гнаеньні зямлі для пасадкі ці перасаджваньня маладых дрэўцаў. Часта здараецца, што гаспадар, хочучы ўгнаіць зямлю пад маладое дрэўца, кладзе ў яму, у якой дрэўца мае быць пасаджана, сьвежы хлеўны гной. Трэба сказаць, што такое гнаеньне нічога нявартае. Яно ня прыносіць ніякай карысьці, а толькі шкоду. Сьвежы гной, засыпаны глыбока, належна не перагнівае, а тарфавее. Карэньні дрэваў пры сутыку з такім гноем пачынаюць гніць, а ад гэтага, зразумела, пачынае цярпець усё дрэва і нарэшце можа цалкам загінуць.

Гнаіць зямлю перад пасадкай можна толькі добра перагніўшым кампостам, зьмешаным з зямлёю. Калі такога кампосту няма, то лепей зусім не гнаіць, або толькі даць на дно ямы зямлі, сабранай з паверхні агароду. Хлеўнага гною для гнаеньня пры перасадцы дрэўцаў, праўда, можна ўжыць, але толькі тады, калі яны ўжо перасаджаны. У гэтым прыпадку навакол пня перасаджанага дрэўца зямля прыкрываецца саломістым гноем. Выгада ад гэтага гною тады дваякая: папершае, гной бароніць карэньні перасаджанага дрэўца ад марозу, а падругое, усе пажыўныя складнікі, якія знаходзяцца ў гнаі будуць выпалоканы даждамі ў зямлю, дзе яны да вясны ператворацца ў гатовы пожыў для дрэва.

Пры гэтым трэба памятаць, што маладыя дрэўцы не павінны быць за глыбока пасаджаны. Практыкі-садаводы даказалі, што перасаджанае дрэўца разам з зямлёю асядае, а дзеля гэтага трэба садзіць так, каб карнявая шыйка пры пасадцы знаходзілася на 20-30 цэнтымэтраў над паверхняй зямлі.

Што датычыцца наагул гнаеньня саду хлеўным гноем, то найлепей яго раўнамерна разьбіць па ўсяму саду і плытка прыараць. Пры гэтым, класьці гной блізка каля пнёў няма ніякае патрэбы, бо там знаходзіцца толькі грубы корань. Апрача таго, калі гной знаходзіцца блізка пня, то ў ім зімою могуць пасяліцца мышы і абгрызаць кару дрэваў. Каб мышэй ад дрэваў адагнаць, карысна навакол пнёў накласьці ветак ялаўцу.

З правінцыі.

МНЕ і Я.

У апошнім нумары часопісі „Страж Польска", якая выдаецца львоўскай групай былых вайсковых, знаходзім успаміны гр. Аляксея Ржэўскага, бышага прэзыдэнта і старасты гораду Лодзі. Належыў ён перад вайной да рэвалюцыйнай арганізацыі ППС. У 1905 годзе, падчас пробнай рэвалюцыі ў Расеі, ППС надумалася зрабіць у Лодзі масавыя дэманстрацыі супроць цара. Перад генэральнай маніфэстацыяй было склікана шмат масовак, у якіх, апрача рабочых, бралі ўдзел салдаты лодзенскага гарнізону. Грам. Ржэўскі налічвае іх каля 200 асоб. Расейскі ўрад пастанавіў за ўсякую цану не дапусьціць да дэманстрацыі. Губэрнатар Скалон прыказаў: „Стреляць, патронов не жалеть", а паліцмэйстар Лодзі загадаў у дзень дэманстрацыі ўсім старажом зачыніць брамы. Калі дэманстрацыя пасоўвалася ўздоўж вуліцы, яе пачалі разганяць. Пачалася стрэляніна. Заблудзіўшай куляй быў забіты сьцягавы, які, падаючы на брук, выпусьціў з рук сьцяг. Дэманстранты хто куды кі-

сам мне ў вочы" і „Ліст", а таксама „Шаркаўскім *духоўнікам*", якім поэт рэжа праўду проста ў вочы:

„Паэтам хамаў" ахрысьцілі
Ў пагардзе панскай вы мяне,
Удзячны, што не залічылі
У падхалімы—да сябе.
Хто вы? Адкуль? З якога боку
Вятры ліхія прынясьлі
Сюды, на пашу хамскіх сокаў,
Дзе так ахвоча прырасьлі?

Даволі добра ўдалася Машары невялічкая поэмка „Русалкі" ды верш „Васеньні вечар", хоць гэты верш псуе крыху русіцызм „вогненая" грыва ды малазразумелае слова „спазорам".

Як відаць, дык у зборнік папалі вершы аўтара, напісаныя ў розны час, бо некаторыя нават азначаны датаю і сёлетнім 1935-м годам, некаторыя можа паходзяць нават з тае пары, калі Машара толькі пачынаў пісаць—слабавата, вяла, абы нешта напісалася.

Ад таго можа і контрасты гэткія ў вартасьці вершаў? Выдаўцы мусі стараліся сабраць у зборнік „усяго" Машару, які ён толькі ёсьць.

Наўрад ці ад гэтага можа быць каму які толк? Нават і самому аўтару.

Бо трэба мець надзею, што яго бяссумліўная здольнасьць будзе расьці і разьвівацца.

Нашто-ж публічна выстаўляць яго слабыя вершы, хоць-бы сабе і ў прыгожай вокладцы з рэпрадукцыяй абраза, нарысованага мастаком П. Сергіевічам: мускулісты асілак сярод буры над убогімі хаткамі ламае вастрожную рашотку?

Зборнік сьведчыць, што Машары трэба яшчэ даволі шмат працаваць над сваім стылем.

Апрача благой часамі рытмікі (вельмі часты грэх, калі ня пошасьць сярод нашых маладых ахвотнікаў да вершаў), апрача шэрасьці матываў і нуднасьці мэлёдыяў, вельмі ўжо шмат пазваляе сабе Машара адступаць ад беларускіх формаў слоў на карысьць формаў расейскіх: сьнілісь замест *сьніліся*, малюсь, маць замест *маці*, сера брыст(ы), жоўт, чыст, сна замест *сну*, марозы (маразы), бурліў замест бурлівы, зьвіняч(ы) прыгож, усьпенілась...

Не цэрамоніцца аўтар і з беларускімі націскамі: прастое (простае), прастым.

Для рыфмы або і проста так садзіць Машара ў свой лексыкон чыстыя русіцызмы: муць (мута), успыхнулі, ўзьвіўшысь, амуце, амута (ад *омут*), маніла замест *вабіла*, вогненая (агністая, агнявая?), сіняве (ад *синева*), на мху (мох), дзіньдзінь замест *дзын-дзын*, у схватцы, уюцца (круцяцца?), мучае (мучыць), дрожжу, стучыць, лівень...

Пападаюцца і два украінізмы: мрої, неначы (*не наче*?).

Полёнізмаў таксама ў зборніку нямала: мейсца, сьвятлянай, усьцяж, думны, асьвянціла, сьвянціў, жычым, роб (рабі), графянка (ад hrabianka?), парэнчу, лучнасьць, сукенку, водар, жартаблівы (жартаўлівы?) затрулі замест *затруцілі*.

Любіць Машара і гэткія, можна сказаць, „сваясловы" (часам незразумелыя): плуг *ціецца* (?), спакінуў, спакідаю замест *пакінуў пакідаю*, скрылы, жуць (жуда жудзь?), у жыцьцю замест у *жыцьці*, расьцьвіцець, цьвіцеці, зацьвіцела, адцьвіцелі (*расьцьвісьці* і г. д.), луст (*луста* — жаноч. роду), скрылатыя (крылатыя), дожджам (даждом), славы (словы), спазорам (?), ськівы (скібы) броў (броваў).

Падобныя „поэтыцкія вольнасьці" трудна дараваць. У поэзію грэх забаўляцца. Яна хоча быць крыштальна чыстаю.

І толькі праз жаданьне, каб талент Машары запраўды расьцьвіў (а не *расьцьвіцеў*) прыходзіцца вылічваць усе прыведзеныя „струпы" на яго творчасьці, апублікованай у старанліва выданым зборніку „На прадвесьні".

Хочацца верыць, што поэт запраўды на... прадвесьні і што вясна яго не за горамі...

К. М.

нуліся ўцякаць. І вось у гэты мамэнт адзін з маніфэстантаў, расейскі салдат, выскачыў з пад муру на сярэдзіну вуліцы, схапіў сьцяг і пабег да плоту. Услед вуліцы гналіся казакі. Нехта выстраліў, цяжка ранячы салдата. Але ранены пасьпеў яшчэ кінуць сьцяг за плот, паваліўся на зямлю і пачаў паўзьці да брамы. Падасьпеўшым яму на помач маніфэстантам салдат гэты перад сьмерцю здолеў сказаць: „Прощайте товарищи! Напишите родным и товарищам в Москве, что я умер в борьбе за свободу". Гэта быў Сяргей Волков, сьлёсар з Масквы. Дзеялася гэта ў 1905 годзе.

1935 год. Палесьсе. У нашую пружанскую гміну назначаны войтам пан Сурвілла з пад Берасьця. Даўся ён нам ў знакі пратаколамі. Праўда, вёска вялікая, але-ж і на яе вялічыню пратаколаў за шмат. Дзейнікамі яго пратаколаў пераважна людзі, якія мелі адвагу залічыць сябе беларусамі, ды да таго дзейнымі. Вось я вучуся на Унівэрсытэце, залічаю сябе беларусам—а гэта войту не падабаецца. Узяў ды напісаў на старую матку пратакол за „nieporządki". Кара—адзін дзень арышту з правам замены на грашовы штраф. Матка ад роду ня мела дачыненьня з карнымі ўстановамі, ня было патрэбы, але на старасьць прыйшлося. Наракае на нас, сыноў, што яшчэ перад сьмерцю, на людакое пасьмешышча, у турму трапіць. На майго дваюраднага брата, які час ад часу пасылаў вершы ў беларускія газэты і часопісі, і на яго бацьку напісалі пратаколы „porządkowe"—у суме 15 зл. кары, або 5 дзён арышту. Бацька ўжо стары—70 гадоў. Ледзь ходзіць, працаваць ня можа, вечна ўсё кашляе, здаецца што зараз нутро яго вывярнецца. А тут арышт, ды за што, — за сына, за яго вершы, за тое, што хоча быць беларусам! Дваюрдны брат сам за сябе адсядзеў—папрацаваў 2 дні ў гмінным арышце пры перапробцы печаў, а за бацьку мусіў заплаціць 10 зл. Сем дзён працаваў у жыда ў Пружане, робячы 10 кілямэтраў у дзень пехатою, каб зарабіць гэтыя грошы.

Такіх пратаколаў у вёсцы ня мала. А за што — за тое, што хочаш быць чалавекам. Нічога дзіўнага, што цяпер людзі на вёсцы баяцца слова прамовіць, сядзяць як вады ў рот набраўшы. Маўчаць... але сваё думаюць.

Пружана, П. Засім.

Рэдакцыя паведамляе, што надалей пісьмы са скаргамі на парадкавыя пратаколы зьмяшчаць ня будзе,калі карэспондэнт не падасьць дакладна, за што яго штрафавалі.

Рэдакцыя.

Школьная палітыка кіраўніка м. Шаркаўшчына, Дзісенскі п.

У нашай пачаткавай школе выкладалася, як прадмет, беларуская мова. Але кіраўніку школы, відаць, яна была сольлю ў воку. Лік гадзінаў беларускае мовы ўсьцяж памяншаўся і ішло да таго, што і як прадмет хвцеў яе кіраўнік Ян Рудніцкі выкінуць з школьнае навукі. У справе гэтай зьвярнуўся гр. Гр. Мэнсак, вучыцель беларускае мовы, да Школьнага Інспэктара, які загадаў кіраўніку спраўдзіць, ці бацькі хочуць вучыць дзяцей беларускай мове.

Кіраўнік школы „пасвойму" зразумеў загад і аказалася, што бацькі ня хочуць. Але як ён гэта зрабіў? А вось як: калі дзіця нейкага селяніна ня было ў школе, кіраўнік заклікаў да сябе бацькоў і насьля „вымувэк" казаў падпісацца, што дзіця будзе хадзіць ў школу.

Несьвядомыя сяляне падпісваліся, а кіраўнік подпісы выкарыстаў на тое, каб паказаць, што бацькі ня хочуць вучыць дзяцей пабеларуску.

Беларусы, калі кажуць аб крыўджаньні іх у культурных адносінах, атрымліваюць адказ:

— Вы самі вінаваты, вы не дамагаецеся школы; патрэбу бел. школы адчувае перадусім інтэлігенцыя, а не народныя масы, якія часта ня хочуць беларускай школы.

Хай прыведзены вышэй факт зілюструе адносіны розных „мясцовых" палітыкаў да жаданьняў і патрэбаў беларусаў.

А такіх фактаў ня мала.

Шаркаўскі.

Пісьмо у рэдакцыю.

Вельмі Паважаны
Пане Рэдактар!

У зьвязку з тым, што ў Вашай газэце ад 15 кастрычніка г. г. у № 26 (78) у стацьці „Духавенства і Народ-Царква" успамінаецца маё прозьвішча, на падставе закону аб прэсе прашу зьмясьціць наступнае:

Заяўляю, што я вельмі далёка стаю ад кіраўніцтва Епархіі, каб мог мець які колечы ўплыў на вырашэньне епархіяльных справаў. Дарадчыкам нашага Уладыкі Архіепіскапа я таксама ніколі ня быў і таму ўважаю зусім няслушным і беспадстаўным успамінаць маё прозьвішча ў ліку тых асоб, якія маглі мець той ці іншы ўплыў на нашага Віленскага Архіепіскапа.

З пашанай
Сьвяшчэньнік *Уладз. Беляеў.*

Дня 19 кастрычніка 1935 г.

На Далёкім Усходзе.

Як паведамляюць газэты японскае міністэрства замежных справаў заявіла журналістам:

Манджурыя намерана адкрыць тайны, якія акружаюць Савецкую Манголію. Па афіцыяльным весткам, манджурскія і мангольскія дэлегаты ізноў засядалі 16 і 17 кастрычніка. У часе гэтых гутарак мангольскія дэлегаты абяцалі перадаць свайму ўраду прапазыкі Манджурыі, з каторымі яны раней не хацелі лічыцца; цяпер яны чакаюць інструкцыяў.

Манджурыя запрапанавала замену дыплёматычнымі прадстаўнікамі, якія павінны прыбыць у Улан-Батор і Сінверг. Але дэлегат Вонкавай Манголіі адкінуў гэтую прапазыку і дамагаўся, каб прадстаўнікі жылі на самай граніцы абедзьвёх дзяржаваў.

Газэта „Нічы-нічы" у перадавіцы выказвае непакой, што частыя паўтарэньні інцыдэнтаў на манджурска-савецкай граніцы могуць напружыць будучыя адносіны між Манджурыяй і СССР.

Маскоўскі корэспондэнт „Тан" паведамляе, што савецкая прэса выяўляе вялікае незадаваленьне з прычыны спосабаў, якімі карыстаўся Канкі, галава манджурскай дэлегацыі на мангола-манджурскай конфэрэнцыі. Не асягнуўшы згоды ад мангольскіх прадстаўнікоў, Канкі пагражаў ім вырашыць спрэчныя пытаньні пры помачы японa-манджурскіх войскаў.

Палажэньне на Далёкім Усходзе астаецца напружаным — кажа далей корэспондэнт. Японцы, відаць, хочуц за ўсякую цану пашырыць сваё панаваньне і над Вонкавай Манголіяй.

На італа-абісінскім фронце.

Газэты паведамляюць, што салдаты раса Сэйюма атакавалі італьянскія перадавыя пазыцыі на Захад ад Аксума. Аднак, гэты манэўр ім ня ўдаўся і абісінцы адступілі з вялікімі стратамі. Наступленьне ня ўдалося, галоўным чынам, дзякуючы таму, што пабудаваныя італьянцамі дарогі пазволілі выслаць артылерыю на самыя перадавыя пазыцыі.

Паводле італьянскіх вестак, 40 павадыроў плямёнаў у той частцы правінцыі Цігрэ, якая знаходзіцца ў руках абісінцаў выслала сваіх агентаў з просьбай, каб італьянскія войскі магчыма хутчэй занялі іх тэрыторыю.

——

З Адзіс-Абэбы паведамляюць, што абісінскія войскі, абучаныя бэльгійскай ваеннай місіяй, адправіліся ў прав. Огадэн праз Джыджыгу.

У Джыджыгу прыбыў таксама рас Насібу, які будзе кіраваць дзеяньнямі ў Сомалі.

——

„Пополё ді Рома" паведамляе, што згодна з тэлеграмамі, атрыманымі з Бэрбэры (Ангельскае Сомалі), між Вэгіб—пашаю і абісінскімі камандзірамі паўсталі сур'ёзныя непаразуменьні ў зьвязку з перамогамі італьянскіх войскаў.

Вэгіб-пашу абвінавачваюць у няўдаласьці тактычных плянаў, у апраўданьні чаго Вэгіб-паша паклікаецца на адсутнасьць самалётаў і прымітыўную арганізацыю службы сувязі. Конфліктам, быццам, зацікавіўся сам нэгус, які, хочучы супакоіць абісінскіх камандзіраў і баючыся іх пераходу на італьянскі бок, пастанавіў адклікаць Вэгіб-пашу.

Чытачы хіба ведаюць, што Вэгіб-паша—гэта той самы турэцкі камандзір, які ў сусьветнай вайне праславіўся абаронай Дарданелаў.

——

Ваенныя корэспондэнты ангельскіх газэтаў паведамляюць, што на паўдзённым фронце ў Абісініі трываюць упорныя баі ў раёне Горахаі-Даггерэі. Горахаі—важны цэнтр караванных шляхоў, а так-жа горад, маючы сотні студняў. Дзеля гэтага ўсе высілкі італьянскіх войскаў, знаходзячыхся пад камандай ген. Грацыяні, скіраваны да захопу гэтага пункту, які ў апошнія дні абісінцы зрабілі крэпасьцю.

Італьянцы, заняўшы некалькі новых вёсак у раёне Гарахаі, адкрылі па абісінскім пазыцыям страшны агонь як з гарматаў, так і з самалётаў. Пасьля гэтага італьянская пяхота з туземнымі часьцямі (аскерамі) кінулася ў атаку, але змушаны былі адступіць з вялікімі стратамі. Італьянцы яшчэ 7 разоў наступалі, аднак абісінцы, якімі ў тым раёне камандуе рас Дэсіу, утрымаліся на займаных імі пазыцыях.

Дыскусыйныя вечары.

(на правох фэльетону).

Польскае Радыё ўводзіць новыя аўдыцыі пад назовам „Дыскусыйныя вечары". Гэта будуць такія аўдыцыі, якія вымагаюць пэўнага зборышча людзей. Сабраныя будуць слухаць які-небудзь рэфэрат, пасьля выключаць радыё і пачнуць дыскутаваць над тэмай, парушанай у рэфэраце. Дыскусыяй кіруе нейкая асоба спасярод сабраных, звычайна гаспадар, які запрашае знаёмых на такі дыскусыйны вечар. Вечары такія маюць на мэце ажыўленьне культурнага жыцьця радыё-слухачоў. Выабразім сабе такі культурны дыскусыйны вечар...

Уладыслаў Высядзельскі...
Браніслаў Пісальскі...
Мечаслаў Гендальскі...
Мікалай Бягальскі...
Станіслаў Слухальскі...

Пяць інтэлігентаў - бюралістаў. Усе знаёмыя. Усе радыёслухачы. Слухаюць радыё ад раньня да ночы, так сказаць. А як самі ня слухаюць, то іх жонкі і дзеці слухаюць. Усе штодзень (апрача сьвят і нядзеляў) сядзяць, пішуць, бегаюць, слухаюць, гавораць у канцэлярыях розных ад 8-ай да 14-ай. Прыходзяць пасьля да хаты, дзе іх чакаюць верныя жонкі з гатовым абедам (штодзенныя „неспадзянкі" на абед!..), абедаюць, апранаюць піжаму (такі халат) і лажацца спаць. Засыпаюць пад музыку радыя (адзіная пацеха).

Пасьля сну трохі часу пасьвячаюць дзецям і жонкам. Пасьля вячэраюць, п'юць гарбату, або какао, або каву, або т. п., чытаюць газэту.

Пасьля некаторыя або ідуць у кіна, або да знаёмых, або—спаць. Так што жыцьцё не асабліве, так сказаць.

* * *

Пяць інтэлігентаў. Усе знаёмыя. Усе пяць радыёслухачы. Пастанавілі зьбірацца ў Уладыслава Высядзельскага на дыскусыйныя вечары. Правесьці, так сказаць, культурна вечар.

Слухаюць радыё. Нагамі пакручываюць. Чакаюць хутчэй канца, каб дыскусыю пачаць.

Дыскусыя пачынаецца вельмі ўрачыста. Пан Высядзельскі, як гаспадар, адчыняе дыскусыйны вечар.

— Ну, што-ж, грамадзяне, у гэтай справе, так сказаць!..

Усе кашляюць і не асьмеліваюцца. Урэшце гр. Гендальскі пачынае:

— Бяручы пад увагу ўставу з дня...

Гр. Бягальскі:

— Калі крэдыты, якіх удзяляе банк...

Гр. Пісальскі:

Лік асоб, унёсшых падаткі, значна...

Гр. Слухальскі пазёўвае і нагул ня прыймае ўчасьця ў дыскусыі, а больш заглядаецца на прыгожыя ножкі гаспадыні, якая моўчкі спагадае кожнаму дыскутанту.

Дыскусыя разьвіваецца.

Пераходзіць на тэму рынач̆ных цэнаў.

Кожны з дыскутантаў, аказываецца ўжо абзапасься вугалём, які крэдытуюць склады вугаля... „Pacyfik". Ужо некаторыя наквасілі агуркоў.

Агуркі добрая рэч. Усе згаджаюцца з гэтым. Калі, прыкладам, добрая закусачка, дык агурочак кісьленькі тут зусім на месцы. А да закусачкі добра і „беленькай" дзербануць. З сочкам можна. А хто любіць і бяз сочку... Справа добрая, адным словам. Усе згаджаюцца.

Дыскусыя разьвіваецца далей. Але дзеля таго, што дыскутанты змучыліся трохі, гаспадыня запрашае гасьцей падмацавацца. Доўга чакаць ня прыходзіцца. Дыскусыя пераносіцца ў сталовую, дзе між закусачкай красуюцца графінчыкі.

— Выбачайце, што мала — але, ведаеце, перад першым... — тлумачыцца гаспадыня.

— Але-ж, але — адзываюцца дыскутанты.

Гр. Высядзельскі падтрымлівае дух дыскутантаў і напаўняе чаркі.

Дыскусыя ўсё яшчэ разьвіваецца...

Пачынаецца ўзаемнае цалаваньне і ўрэшце дыскусыя шчасьліва даходзіць да канца.

Надзёрбаўшыся,гаспадар, ледзь трымаючыся на нагах, праводзіць сваіх гасьцей да дзьвераў.

Тыя, раскланіваючыся, нікнуць у васеньнім тумане вуліц.

— Не забудзьцеся-ж у наступную сераду.. Ізноў дыскусыйны вечар — чуюць яны п'яны голас Высядзельскага.

Зачыніўшы дзьверы, Высядзельскі кінуўся да жонкі, моцна пацалаваў яе і крыкнуў:

— Вось калі пачалося культурнае жыцьцё!

І пачалі пяць знаёмых радыёслухачоў жыць культурным жыцьцём. І ўсё дзякуючы новым аўдыцыям пад назовам „Дыскусыйныя вечары".

Трэба спадзявацца, што пасьля першага вечары гэтыя будуць асабліва жывыя, дыскусі таксама. Наагул „дыскусыйныя вечары", трэба думаць, зацікавяць шмат каго з пільных радыёслухачоў, якія слухаюць радыё, так сказаць ад раньня да ночы.

У кожным прыпадку — ажыўленьне будзе значнае.

Публіка чулая на культурныя пачынаньні. *Ш.*

Рэдактар: А. ФЛЕРАЎ. Выдавец: С. КАРОЛЬ. Друк. Я. Левіна Вільня, Нямецкая вул. 22, Тэл. 21-14.